

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1943 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft tre in- om riksdagens andra kammare väckta, till lagutskott hänvisade motioner angående vissa ändringar i förordningen den 11 juni 1937 om mödrahjälp, nämligen nr 35 av fru *Johansson m. fl.*, nr 197 av herr *Witzell m. fl.* och nr 198 likaledes av herr *Witzell m. fl.*

För de i motionerna framställda yrkandena kommer redogörelse att lämnas nedan.

Över motionerna har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande från socialstyrelsen. Detta yttrande finnes såsom bilaga fogat till detta utlåtande.

Enligt mödrahjälpsförordningen må kvinna, som i anledning av havandeskap eller barnsbörd är i uppenbart behov av understöd, där ej i förordningen annorlunda stadgas, tillerkännas mödrahjälp av statsmedel. Mödrahjälp lämnas i den form, som för varje särskilt fall finnes lämpligast, i en eller flera poster, dock högst till ett sammanlagt värde av trehundra kronor. Då anledning därtill finnes, må mödrahjälp helt eller delvis lämnas såsom räntefritt lån. Mödrahjälp må ej avse tid, som infaller senare än sex månader efter nedkomsten. Dock må socialstyrelsen, när särskilda skäl därtill äro, medgiva, att hjälpen må avse jämväl sådan tid (1 §). För behandling av frågor rörande mödrahjälp skall i varje landstingsområde och i varje stad, som icke deltagar i landsting, finnas en nämnd (mödrahjälpsnämnd), bestående av en ordförande och två ledamöter (3 §). Ansökan om mödrahjälp skall ingivas till barnvårdsnämnden i den kommun, där kvinnan vistas. Mödrahjälp skall, där det kan ske, sökas i god tid före den väntade nedkomsten. Om ansökan ingives senare än å sextionde dagen efter barnsborde, må den icke upptagas till prövning (4 §). Det åligger barnvårdsnämnden att snarast möjligt till mödrahjälpsnämnden i orten avgiva yttrande över ansökningsen samt därvid översända handlingarna i ärendet och, om skiljaktiga meningar förekommit, utdrag av protokollet. Tillstyrkan av mödrahjälp skall tillika innefatta förslag till lämpliga hjälpåtgärder (5 §). Sedan handlingarna inkommit till mödrahjälpsnämnden, beslutar nämnden i ärendet. I beslut, varigenom mödrahjälp beviljas, skall angivas vilka huvudsakliga behov hjälpen avser att täcka. Mödrahjälpsnämndens beslut skall, skriftligen avfattat, ofördröjligen i två exemplar översändas till barnvårds-

nämndens ordförande, som har att snarast möjligt därefter tillställa sökanden det ena exemplaret (6 §). Barnavårdsnämnden har att verkställa beslut, varigenom mödrahjälp beviljats, samt att vaka över att hjälpen kommer till användning i enlighet med givna föreskrifter (7 §). Socialstyrelsen har att med biträde av statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter öva tillsyn över tillämpningen av förordningen och med stöd av densamma meddelade föreskrifter samt äger att i sådant avseende till ledning för vederbörande mödrahjälp- och barnavårdsnämnder meddela nödiga råd och anvisningar (10 §).

Kompletterande bestämmelser rörande mödrahjälpen hava meddelats i instruktionen den 22 oktober 1937 (nr 847) för mödrahjälpnämnderna samt i kungörelsen samma dag (nr 848) med tillämpningsföreskrifter till mödrahjälpförordningen.

Samtidigt med mödrahjälpförordningen tillkom förordningen den 11 juni 1937 om moderskapspenning. Moderskapspenning utgår av statsmedel med ett belopp av sjuttiofem kronor till kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnaderna är i behov därav. Sådant behov skall i regel, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst tvåtusenfemhundra kronor. Från rätten till moderskapspenning stadgas vissa undantag. Sålunda gäller bl. a. att rätt till denna förmån icke tillkommer kvinna vid barnsbörd, som berättigar henne till moderskapshjälp från erkänd sjukkasse.

Utskottet kommer i det följande att behandla de föreliggande motionerna under särskilda avdelningar. I den mån redogörelse därvid icke kommer att lämnas för de skäl, som anförts till stöd för motionärernas yrkanden, får utskottet därutinnan hänvisa till motionerna.

Motionen II: 35.

1 § andra stycket i mödrahjälpförordningen lyder på följande sätt:

»Mödrahjälp lämnas i den form, som för varje särskilt fall finnes lämpligast, i en eller flera poster, dock högst till ett sammanlagt värde av trehundra kronor.»

I motionen II: 35 har nu hemställts, att riksdagen måtte besluta, att förevarande lagrum ändras så, att det får följande lydelse: »Mödrahjälp lämnas i den form, som för varje särskilt fall finnes lämpligast, i en eller flera poster, dock högst till ett sammanlagt värde av trehundra kronor. Föreligger nödvändigheten av tandvård utöver andra hjälpformer, må dock mödrahjälp lämnas till ett sammanlagt värde av högst trehundrafemtio kronor.»

Såsom stöd för detta yrkande har i motionen bland annat anförts följande: De hjälpformer, som otvivelaktigt toge det största greppet i de medel, som genom mödrahjälpen ställdes till förfogande, vore kostförbättring och tand-

vård. Tandvårdskostnaderna bleve emellertid ofta ganska stora och utgjorde många gånger ända till två tredjedelar av det maximibelopp, som kunde utgå. Nämnda maximibelopp hade därjämte vid mödrahjälpförordningens tillkomst representerat ett större värde än nu med hänsyn till levnadskostnadernas stegring. Det vore därför önskvärt, att under tiden tills tandvården utbyggts på det sätt, som åsyftades i tandvårdsstadgan, maximibeloppet, där tandvårdsbehandling vore nödvändig, kunde höjas, så att det i större utsträckning gäve plats till andra hjälpbehov, som ansåges lika nödvändiga för den hjälpsökande.

Mödrahjälpförordningen innehöll i sin ursprungliga lydelse ingen bestämmelse om undantag från den i 1 § upptagna regeln, att mödrahjälp icke får avse tid, som infaller senare än sex månader efter nedkomsten. Möjligheten för socialstyrelsen att meddela dispens från denna bestämmelse tillkom genom lagändring den 31 augusti 1940. Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, yttrade i den proposition, nr 5, varigenom förslaget till lagändringen framlades för 1940 års urtima riksdag, att dispensrätten syntes böra avse huvudsakligen sådana fall, då behövande mödrar på grund av omständigheter, varöver de icke själva kunnat råda, ej varit i tillfälle att inom föreskriven tid utnyttja för tandvård beviljad mödrahjälp.

Vid sin granskning av statsverkets förvaltning för budgetåret 1938/39 uppehöll sig riksdagens revisorer vid frågan om anslagen till mödrahjälp och uttalade därvid, att tydliga och klara bestämmelser beträffande bidrag från dessa anslag till tandvård syntes erforderliga för att förebygga missbruk och åstadkomma försiktighet och enhetlighet vid beviljandet.

Sedermera hava hithörande spörsmål behandlats i en av *besparingsberedningen* utarbetad promemoria angående folktandvården. Besparingsberedningen framlade däri förslag om inskränkningar i omfattningen av mödrahjälpstandvården. Beredningen föreslog, att mödrahjälpstandvården skulle begränsas att till art och omfattning utgå i enlighet med de föreskrifter, som meddelats i förordningen den 3 juni 1938 (nr 360) om lindring i obemedlades och mindre bemedlades tandvårdskostnader m. m. Vid bifall till vad sålunda föreslagits skulle — anförde beredningen — mödrahjälpstandvården komma att inskränkas till en behandling, som motsvarade de ur hälsovårdssynpunkt nödvändigaste ingreppen, alltså en sanering av munhålan.

Över besparingsberedningens förslag inhämtades yttranden från medicinalstyrelsen och socialstyrelsen, vilka båda avstyrkte förslaget.

Medicinalstyrelsen anmärkte, att förslaget innebure, att mödrahjälpstandvården som regel icke skulle komma att innefatta fullständig munsanering samt att protesbehandling i stort sett icke skulle förekomma. Styrelsen anförde därjämte bland annat:

Styrelsen ansåge sig böra betona, att ur medicinsk synpunkt särskilt stora krav måste ställas på arten av den tandvård, som skulle ägnas kvinnan under graviditeten och amningen. Om nämligen på grund av tandkaries och dess

följdtillstånd eller på grund av sjukdomar i de tanden omgivande vävnaderna en nedsatt tuggningseffekt föreläge hos kvinnan under graviditets- eller amningsperioden, uppkomme lättare än eljest ett bristtillstånd med åtföljande ödesdigra allmänskador. Det dåliga närings- och hälsotillstånd, som sålunda kunde uppstå, nedsatte kvinnans motståndskraft till exempel mot infektioner och kunde i ogynnsam riktning påverka fostret och dess utveckling. Synnerligen stor vore därjämte risken under dessa förhållanden, att kvinnan sedermera kunde på tillfredsställande sätt genomföra amningen. Mödrahjälpstandvården måste främst taga sikte på att ernå ett sunt, från alla infektionshärddar befriat bett med bästa möjliga tuggningseffekt. Kravet på fullständig munsanering och nödig bettrestitution finge här mindre än någonsin efter sättas.

Medicinalstyrelsen tillfogade, att den vägledande principen vid fråga om beredande av tandvård åt kvinna enligt mödrahjälpförordningen borde vara den, att kvinnan på tidigast möjliga stadium av graviditet bereddades tillgång till bettkontroll och eventuell behandling. Idealet syntes vara, att den blivande modern redan under andra eller tredje graviditetsmånaden, givetvis med hänsyn tagen till hälsotillståndet i varje särskilt fall, bereddades tillfälle att påbörja en fullständig tandbehandling.

Socialstyrelsen instämde i de synpunkter, som medicinalstyrelsen framfört.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 308 till 1942 års riksdag angående anslag till mödrahjälpverksamheten m. m., yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, om detta beredningens förslag:

Vid bedömande av föreliggande fråga anser jag mig böra fästa ett mycket stort avseende vid den ståndpunkt, som intagits av den för hälsovården i vårt land närmast ansvariga centrala myndigheten. Denna myndighet har framhållit, att hos kvinnan under graviditet kan inträda en tandförstöring, som verkar nedsättande på hennes allmänna hälsotillstånd till skada icke blott för henne själv utan även för hennes barn under amningstiden.

Det måste därför vara ett betydelsefullt samhällsintresse, att mödrarnas fänder ägnas en omsorgsfull vård. I synnerhet måste detta beaktas under rådande befolkningspolitiska situation.

Besparingsberedningens förslag går bland annat ut på att den tandvård, som bestrides av mödrahjälpmedel, i regel icke skulle få avse fullständig munsanering ävensom att vid sådan vård protesbehandling blott undantagsvis skulle få äga rum. Förslaget har avstyrkts av medicinalstyrelsen och socialstyrelsen. Enligt vad jag inhämtat har detsamma vidare varit föremål för dryftande vid den av socialstyrelsen under hösten 1941 anordnade konferensen med representanter för mödrahjälpnsnämnderna i riket, därvid förslaget enhälligt avvisades.

Den besparing, som skulle vinnas vid ett bifall till beredningens förslag, synes icke stå i rimlig proportion till de risker för folkhälsan, som förslagets genomförande skulle föra med sig.

På grund av det anförda anser jag mig icke kunna tillstyrka beredningens förslag. Jag utgår därför från att gällande författningsbestämmelser i ämnet skola lämnas orubbade och vill icke heller i övrigt ifrågasätta någon principiell ändring med avseende å ifrågavarande tandvårdverksamhet.

Förevarande proposition behandlades av statsutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 170. Utskottet förklarade sig däri på de av departe-

mentschefen anförda skälen icke kunna tillstyrka besparingsberedningens förslag. Emellertid framhöll utskottet, att mödrahjälpnsnämnderna borde tillse, att här ifrågavarande klientel besökte folktandvårdspoliklinik i de distrikt, där sådana kliniker funnes inrättade, och eljest övervaka, att behandlingskostnaderna i görligaste mån nedbringades.

Vidare må erinras, att *besparingsberedningen* i en promemoria rörande moderskapspenningen m. m. dryftat olika möjligheter till besparingar beträffande denna hjälpform. Efter övervägande av olika alternativ stannade beredningen därvid vid ett förslag, som innebar, att moderskapspenningen skulle avskaffas samt att i stället mödrahjälpens maximibelopp skulle höjas till 375 kronor.

Jämväl denna fråga behandlades i nyssnämnda proposition nr 308 vid 1942 års riksdag. Föredragande departementschefen anförde i denna punkt:

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har besparingsberedningen beträffande moderskapspenningen framlagt flera alternativa förslag, därvid beredningen för sin del förordat ett alternativ, som innebär, att moderskapspenningen skulle avskaffas, medan i stället mödrahjälpens maximibelopp skulle höjas från 300 till 375 kronor. Med anledning härav vill jag framhålla, att moderskapspenningen och mödrahjälpen äro två skilda hjälpformer, vilka icke böra sammanblandas med varandra. Moderskapspenningen, som tillkommit av befolkningspolitiska skäl, har till syfte att täcka de med barnsörden förenade kostnaderna och utgår i princip till samtliga mödrar, som icke genom medlemskap i erkända sjukkassor tillförsäkrat sig ersättning för dessa kostnader — låt vara att det av statsfinansiella skäl befunnits lämpligt att från rätten till moderskapspenning utesluta vissa högre inkomstkategorier. I motsats härtill avser mödrahjälpen att bereda understöd åt sådana mödrar, som i anledning av barnsörden äro i uppenbart behov därav, eller med andra ord de ekonomiskt sämst ställda mödrarna. Här träder det socialpolitiska motivet i förgrunden. Någon ekonomisk fördel av ett sammanförande av hjälpformerna synes mig icke möjlig att vinna. Jag vill under dessa omständigheter tillstyrka, att de båda hjälpformerna bibehållas åtskilda. —

Förut har jag avstyrkt en höjning av mödrahjälpens maximibelopp i samband med avskaffande av moderskapspenningen. Jag vill emellertid icke förneka, att enligt min åsikt den inträdda prispöryningen i och för sig skulle kunna motivera en höjning av sagda maximibelopp. Med hänsyn därtill att för närvarande mödrahjälp i allmänhet utgår med belopp avsevärt understigande maximibeloppet och att därför utrymme för höjning av understöden inom ramen av gällande bestämmelser finnes, vill jag dock icke nu framlägga förslag i sådan riktning. Jag räknar därvid med att mödrahjälpnsnämnderna vid bestämmande av understödsbeloppen i de särskilda fallen skola taga vederbörlig hänsyn till den ökning i levnadskostnaderna, som ägt rum.

Även förevarande del av propositionen lämnades av riksdagen utan erinran.

För innevarande budgetår har till mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet m. m. beviljats ett förslagsanslag av 7,500,000 kronor. Kungl. Maj:t har i *årets statsverksproposition* under femte huvudtiteln,

punkt 13, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1943/44 för nämnda ändamål beräkna ett till 9,500,000 kronor förhöjt förslagsanslag. I statsverkspropositionen har i detta sammanhang redogjorts för ett av socialstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1942 framlagt förslag till beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande budgetår till mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet m. m. Styrelsen har i denna skrivelse anfört bland annat följande:

Antalet ansökningar om mödrahjälp utan återbetalningsskyldighet ävensom antalet beviljade ansökningar om dylik hjälp hade under det sistförflutna budgetåret stigit betydligt. Medan under budgetåret 1940/41 beviljats 45,994 ansökningar, hade motsvarande siffra under budgetåret 1941/42 varit 53,119. Detta hade främst sin grund däri, att antalet födda barn avsevärt ökats, men sammanhängande ock med den allmänna prisstegringen och det ekonomiska betryck, som under krisförhållandena drabbat vissa befolkningsgrupper, särskilt genom inkallelsorna till militärtjänstgöring. Sistnämnda omständigheter hade också medfört en höjning av det genomsnittliga understödsbeloppet. Detta belopp, som under budgetåret 1940/41 utgjort 167 kronor, hade under budgetåret 1941/42 stigit till 181 kronor.

I propositionen den 15 maj 1942, nr 308, angående anslag till mödrahjälpverksamheten m. m. hade föredragande departementschefen anfört, att han räknade med att mödrahjälpnämnderna vid bestämmande av understödsbeloppen i de särskilda fallen skulle taga vederbörlig hänsyn till den ökning i levnadskostnaderna som ägt rum. Socialstyrelsen hade fäst mödrahjälpnämndernas uppmärksamhet på detta yttrande.

I betraktande av levnadskostnadernas stegring syntes man kunna antaga, att under nästa budgetår det genomsnittliga understödsbeloppet skulle komma att stiga ytterligare.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, anförde i denna del av propositionen:

Med hänsyn till de omständigheter, som åberopats av socialstyrelsen, är jag i likhet med styrelsen av den uppfattningen, att förevarande anslag måste för nästa budgetår höjas avsevärt. Anslagsbeloppet synes mig dock kunna begränsas till 9,500,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att mödrahjälpnämnderna komma att underkasta föreliggande ansökningar en noggrann behovsprövning. En dylik prövning är givetvis alltid påkallad, men dess betydelse framträder i nuvarande ekonomiska situation med särskild styrka.

Statsutskottet underströk i sitt utlåtande, nr 5, över statsverkspropositionen i denna del betydelsen av att mödrahjälpnämnderna underkastade föreliggande ansökningar en noggrann behovsprövning. Mot anslagsberäkningen hade utskottet intet att erinra. Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen.

I anledning av väckta motioner anhöll *1942 års riksdag* i skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning av frågan om bidrag av statsmedel till vissa resor inom den förebyggande mödra- och barnvården. Efter uppdrag har sedermera medicinalstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 oktober 1942 framlagt utredning och förslag i ämnet.

Vid fullgörande av sitt uppdrag har medicinalstyrelsen skilt mellan följande tre huvudkategorier av resekostnader, till vilkas täckande statsbidrag

ifrågasatts, nämligen *dels* resekostnader för barnmorska eller barnaföderska i samband med mindre bemedlad barnaföderskas nedkomst och eftervård, *dels* resekostnader för klientelet vid den statsunderstödda mödra- och barnavården och *dels* läkares resekostnader till filialmottagningar.

Förstnämnda huvudkategori av resekostnader har intresse i detta sammanhang. Medicinalstyrelsen har därom anfört följande:

Statsmedel till resekostnader i samband med barnsbörd utgår för närvarande genom moderskapspenning och moderskapshjälp samt i viss utsträckning även genom mödrahjälpen. I befolkningskommissionens betänkande angående moderskapspenning och mödrahjälp (statens off. utredn. 1936: 15) ingår i beräkningen av moderskapspennings storlek ett belopp av 10 à 20 kronor, som avsetts till resekostnader antingen för barnaföderska till och från förlossningsanstalt eller för barnmorska till och från barnaföderska. Beträffande moderskapspenningen och moderskapshjälpen äro dessa hjälpformer så konstruerade, att man icke kan skaffa sig någon uppfattning om, i vilken utsträckning dessa bidrag åtgå för resekostnader. I den mån moderskapspenningen eller moderskapshjälpen räcka till att bestrida kostnaderna för barnmorskas eller barnaföderskas resa i samband med förlossning, skola de givetvis också användas därtill. I många fall behövas dock dessa bidrag nästan helt för att täcka andra behov, eller också kunna resekostnaderna vara relativt stora. Då grunderna för ett ytterligare bidrag från statens sida till resekostnader behandlas, bör man i princip dock fasthålla vid nuvarande bestämmelser, att moderskapspenningen och moderskapshjälpen skola användas bland annat till ifrågavarande resekostnader. Man bör enligt styrelsens mening sålunda fastslå, att särskilt bidrag till resekostnader icke skall utgå, förrän dessa överstiga ett visst belopp, förslagsvis 10 kronor. Detta är också en praktisk åtgärd av stor betydelse, då hänsyn härigenom icke behöver tagas till alla mindre reseutgifter.

I de fall, då särskilt bidrag till resekostnader skall ifrågakomma, synes det medicinalstyrelsen vara lämpligt, att den andra ekonomiska hjälpformen, mödrahjälpen, anlitas. Mödrahjälpmedel användes redan nu i viss utsträckning till resekostnader i samband med förlossning. Mödrahjälpen lämnas efter behovsutredning av barnavårdsnämnden i den ort, där kvinnan vistas, och utan svårighet kunna även resekostnader för mindre bemedlad barnaföderska å landsbygden inbegripas i utredningen.

Medicinalstyrelsen hänvisade i detta sammanhang till en inom socialstyrelsen den 29 september 1942 upprättad promemoria rörande förekomsten av bidrag med mödrahjälpmedel till resor i samband med förlossning. Av denna promemoria framgick bl. a. att under budgetåret 1941/42 mödrahjälp beviljades åt 53,513 barnaföderskor, motsvarande 49 procent av samtliga.

I anslutning till den i promemorian gjorda utredningen framhöll styrelsen, att det vore uppenbart, att talrika fall funnes, i vilka hela mödrahjälpbeloppet redan utnyttjats för andra ändamål än resebidrag. För att möjliggöra utvidgning av mödrahjälpen att i större utsträckning än som tidigare varit fallet omfatta även resekostnader syntes det styrelsen nödvändigt att höja mödrahjälpens maximibelopp. Det ökade medelsbehovet, som bleve en följd av medicinalstyrelsens förslag i denna del, uppskattades av styrelsen approximativt till 250,000 kronor.

Över medicinalstyrelsens förslag avgåvos yttranden av socialstyrelsen, stats-

kontoret och svenska landstingsförbundets styrelse. Förslaget tillstyrktes av socialstyrelsen, som därvid bl. a. anförde:

Socialstyrelsen anser det vara riktigt att hänsyn endast toges till de kostnader, som överstiga 10 kronor. Övriga resekostnader böra bestridas av moderskapspenningen. Man bör i detta sammanhang dock observera, att moderskapspenningen med sitt oförändrade belopp, 75 kronor, till följd av den allmänna prishöjningen numera icke kan beräknas räcka till alla de behov, som den vid sin tillkomst var avsedd att tillgodose.

Socialstyrelsen har i princip icke något att erinra mot att mödrahjälpen i fortsättningen liksom nu, men mera konsekvent och i enlighet med särskilda anvisningar, utnyttjas för täckandet av ifrågakvarande resekostnader. Att så hittills skett endast i ringa utsträckning beror enligt styrelsens bestämda uppfattning icke på att behov av dylik hjälp ej förelegat utan endast på att vederbörande myndigheter liksom sökandena själva ej haft sin uppmärksamhet riktad på möjligheterna att utnyttja mödrahjälp för dylikt ändamål. Fråga uppstår då, huruvida mödrahjälpens maximibelopp av denna anledning skall behöva höjas.

Såsom framgår av medicinalstyrelsens skrivelse har mödrahjälpens maximibelopp beviljats i relativt sett begränsad utsträckning. Enligt numera tillgängliga siffror utgick maximibeloppet under andra halvåret år 1942 i nära 14 procent av samtliga fall. Motsvarande siffra för första kvartalet 1942 var 12 procent. Den relativa utsträckning, i vilken sålunda det högsta beloppet under andra halvåret 1942 beviljats, är emellertid mycket skiftande i olika län och utgjorde exempelvis i Norrköpings stad 31 procent och i Jönköpings län 28 procent men i Hälsingborg 0, i Hallands län nära 4 procent samt på Gotland och i Skaraborgs län nära 5 procent. Tyvärr kunna dessa betydande skiljaktigheter knappast förklaras annat än som beroende på skiljaktigheter i fråga om det fria bedömandet av behovet av hjälp, framför allt i avseende på den utsträckning, i vilken det beviljade beloppets storlek differentieras med hänsyn till skiftningarna i den sökandes situation i avseende på barnantal och andra omständigheter, vilka inverka på hjälpbehovets omfattning. Styrelsen har ett bestämt intryck av att mödrahjälpnsnämnderna när det gäller beloppets storlek icke i den utsträckning, som varit lagstiftarens mening, använda de möjligheter, som gränsen 300 kronor erbjuder för att tillgodose det föreliggande behovet. Därest denna uppfattning är riktig, skulle sålunda den relativa utsträckning, i vilken 300 kronor beviljas, vid en med hänsyn till inkomster och barnantal mera likformig behandling av ärenden i alla län, sannolikt ha legat betydligt högre än 14 procent.

Socialstyrelsen uttalade vidare, att enligt styrelsens mening jämväl andra skäl talade för en höjning, framför allt den inträdda prisfördyringen. Styrelsen föreslog för sin del att maximibeloppet bestämdes till 350 kronor.

Statskontoret ställde sig däremot avvisande till en höjning av maximibeloppet.

I *propositionen nr 209 till innevarande års riksdag* angående statsbidrag till förlossningsvården samt den förebyggande mödra- och barnavården har Kungl. Maj:t till behandling upptagit medicinalstyrelsens förslag. Vad angår här behandlade huvudkategori av resekostnader har föredragande departementschefen, statsrådet Möller, i propositionen förklarat sig i princip ansluta sig till medicinalstyrelsens förslag i denna del. Vidare har departementschefen i detta sammanhang anfört:

Den inom socialstyrelsen verkställda utredningen i ärendet utvisar, att mödrahjälpens maximibelopp hittills uttagits allenast i mycket begränsad omfattning. I det stora flertalet förlossningsfall torde därför erforderligt resebidrag kunna tillhandahållas inom ramen för nuvarande maximibelopp. Såsom medicinalstyrelsen och socialstyrelsen framhållit, torde det emellertid otvivelaktigt finnas ett icke obetydligt antal fall, där möjlighet för närvarande saknas att med anlåtande av mödrahjälpens maximibelopp — jämsides med andra föreliggande behov — täcka kostnaden för barnmorskas eller barnaföderskas resa i samband med förlossning och eftervård. En höjning av gällande maximibelopp torde därför vara påkallad. Då frågan om grunderna för mödrahjälpens utgående under nästa budgetår från Kungl. Maj:ts sida redan underställts riksdagen i samband med statsverkspropositionen, anser jag mig icke kunna yrka, att förslag i sådant syfte nu framläggas. I anslutning till vad medicinalstyrelsen anfört torde emellertid åtgärder böra vidtagas för att rikta barnmorskornas, barnavårdsnämndernas och mödrahjälpsnämndernas uppmärksamhet på redan förefintliga möjligheter att erhålla bidrag till ifrågakvarande resekostnader. Härvid synes man i likhet med medicinalstyrelsen böra räkna med, att resekostnader, understigande 10 kronor, skola anses täckta genom moderskapspenningen och att alltså endast kostnader, överstigande nämnda belopp, böra bestridas av mödrahjälpsmedel.

Ur socialstyrelsens år 1942 utgivna *handbok för mödrahjälpsverksamheten* må här återgivas följande angående tandvård som en av mödrahjälpens hjälpformer (sid. 62 o. f.):

Folktandvårdsorganisationen är ännu endast genomförd i vissa delar av landet, och det torde dröja ännu åtskilliga år, innan organisationen blivit fullt utbyggd. Efter hand som folktandvårdspolikliniker inrättas, skall emellertid all mödrahjälpsstandvård utföras under den betryggande kontroll som folktandvårdsorganisationen innebär. — — — Under hela den tid, som återstår till dess folktandvården hunnit slutgiltigt utbyggas, är mödrahjälpsstandvården emellertid hänvisad till att i stor utsträckning anlita privata tandläkare. — — — Mödrahjälpsmedel få principiellt endast beviljas under förutsättning, att full munsanering kommer till utförande. Partiella behandlingar äro nämligen oftast av tvivelaktigt värde ur hälsosynpunkt. I överensstämmelse härmed bör i regel mödrahjälpsmedel till tandvård beviljas med belopp, som motsvarar hela kostnaden för full sanering. Emellertid må i undantagsfall bidrag kunna utgå med lägre belopp än det, som angivits i kostnadsförslaget, särskilt då bidraget på grund av kostnadernas storlek skulle inkräkta på andra ännu mer trängande hjälpbehov. I allmänhet bör då som villkor för bidraget uppställas, att medel för täckande av återstoden av tandvårdskostnaden anskaffas av sökanden. — — — Tandvården bör ordnas så billigt som möjligt. Givetvis får barnavårdsnämnd dock icke anlita annan än legitimerad tandläkare för utförande av mödrahjälpsvård. Där folktandvårdspoliklinik finnes, skall, som redan nämnts, denna anlitas och debitering må därvid ske endast efter folktandvårdstaxan. I övriga fall är det att märka, att socialstyrelsen och pensionsstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen överenskommit med tandläkarorganisationerna att vid utförandet av tandvård med socialvårdsmedel hos privatpraktiserande tandläkare ersättning med högre belopp än folktandvårdstaxan med en förhöjning av en tredjedel icke skulle utgå. Den efter dylika grunder beräknade ersättningen är alltså den högsta, som kan utgå.

Utskottet.

Det torde vara obestriddigt, att mödrar hava behov av en noggrann tandvård i samband med havandeskap samt att denna tandvård icke bör vara endast partiell utan innefatta en fullständig sanering av munhålan. För täckande av tandvårdskostnader stå ofta inga andra medel till buds än mödrahjälpen. Tandvårdskostnaderna torde emellertid stundom bliva så stora, att mödrahjälpens maximibelopp, 300 kronor, icke förslår, därest dessa kostnader måste bestridas av mödrahjälpsmedel och samtidigt behov av mödrahjälp i annan form föreligger.

Ett skäl för en ökning av maximibeloppet utgör även den höjning av allmänna prisnivån, som ägt rum efter mödrahjälpsförordningens tillkomst. I detta sammanhang må erinras om att statsrådet och chefen för socialdepartementet år 1942 förklarar sig icke vilja förneka, att enligt hans åsikt en höjning av maximibeloppet vore motiverad ur denna synpunkt i och för sig.

Frågan om höjning av beloppet har såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår varit aktuell i samband med ett av medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t avgivet förslag, som bl. a. rör ersättning av allmänna medel för vissa resekostnader för barnmorska eller barnaföderska i samband med mindre bemedlad barnaföderskas nedkomst och eftervård. Medicinalstyrelsen har föreslagit, att mödrahjälpens maximibelopp skall höjas för att nämnda kostnader skola kunna bestridas av mödrahjälpsmedel. Statsrådet och chefen för socialdepartementet har i Kungl. Maj:ts proposition nr 209 till innevarande års riksdag uttalat, att en höjning av maximibeloppet vore påkallad med hänsyn till önskvärdheten av att täcka dessa resekostnader med mödrahjälpsmedel. Då frågan om grunderna för mödrahjälpens utgående under nästa budgetår från Kungl. Maj:ts sida redan underställts riksdagen i samband med statsverkspropositionen ansåg sig departementschefen dock icke kunna till årets riksdag framlägga förslag om höjning av beloppet.

Givetvis kan en höjning av mödrahjälpens maximibelopp väcka betänkligheter i nuvarande statsfinansiella läge. Övervägande skäl tala dock enligt utskottets mening för att denna fråga göres till föremål för närmare undersökning. Utskottet, som sålunda icke anser sig böra tillstyrka, att riksdagen nu antager någon ändring av mödrahjälpsförordningen i denna del, vill därför förorda en utredning beträffande förevarande spörsmål, varvid bl. a. bör närmare övervägas, huruvida i enlighet med motionärernas hemställda förhöjt belopp må föreskrivas kunna utgå endast under den förutsättningen att behov av tandvård föreligger.

Motionen II: 197.

I förevarande motion hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte göra framställning om sådan ändring i mödrahjälpsförordningen, att ansökan om mödrahjälp må kunna upptagas till prövning jämväl från sökande, som inom sexmånadersperioden åberopar nya omständigheter inträdda senare än två månader efter barnets födelse, oberoende av att hon icke inom de två månaderna ingivit ansökan om mödrahjälp.

I mödrahjälpförordningens ursprungliga lydelse stadgades angående tiden för ingivandet av ansökan om mödrahjälp endast, att ansökan, som ingavs till barnavårdsnämnden senare än å sextionde dagen efter barnsörden, icke kunde upptagas till prövning. Genom lagändring den 31 augusti 1940 infördes bestämmelsen att mödrahjälp, där så kunde ske, skulle ingivas i god tid före den väntade nedkomsten.

Såsom motivering för denna lagändring anförde föredragande departementschefen i kungl. propositionen nr 5 vid 1940 års urtima riksdag, att ansökningarna från de hjälpbehövande i stor utsträckning komme mödrahjälpnämnderna för sent till handa. Huvudorsak till detta missförhållande vore, att mödrarna alltför sent ingåve sina ansökningar till barnavårdsnämnderna. Om en kvinna till sista stund uppsköte att ansöka om mödrahjälp, torde i många fall åtgå omkring en månad, innan barnavårdsnämnd hunnit utreda ärendet och sammanträtt för att avgiva förslag däri ävensom expedierat detsamma. Det syntes därför vara nödvändigt att få in ansökningarna till barnavårdsnämnderna på ett tidigare stadium. Genom upplysningsverksamhet rörande önskvärldheten av att ansökningarna ingåves före barnsörden torde en förbättring av förhållandena vara att påräkna. Skäl syntes emellertid föreligga att inskräpa denna önskvärldhet genom att i förordningen föreskriva, att mödrahjälp, där så kunde, skulle sökas i god tid före den väntade barnsörden.

I socialstyrelsens ovannämnda *handbok rörande mödrahjälpverksamheten* inskräpes vikten av att ansökan ingives så tidigt som möjligt. Särskilt är det av betydelse att tandvård kan sättas in i god tid under havandeskapet. Vidare heter det i handboken (sid. 88):

Det är icke erforderligt, att — sedan en ansökan ingivits — ansökan om ytterligare mödrahjälp ingives inom sextio dagar efter barnsörden. Socialstyrelsen har funnit tillräckligt — i enlighet med den praxis, som allmänt tillämpas av mödrahjälpnämnderna — att den tidigare ansökningen ingivits inom sextio dagar samt att ansökningen om ytterligare mödrahjälp ingivits inom sex månader efter barnsörden. Genom en dylik tillämpning vinnes den fördelen, att även senare inträffade behov kunna tillgodoses genom mödrahjälp.

I ovannämnda motion har nu bl. a. anförts, att lika väl som den, som inom 2-månadersperioden ingivit ansökan, kan få nya förhållanden och behov ånyo prövade under ytterligare fyra månader, lika väl syntes det som om den, som icke ingivit ansökan under de två första månaderna, borde kunna få en ansökan prövad under de återstående fyra månaderna, om hon nämligen kan påvisa, att helt nya och ändrade förhållanden inträtt.

Såsom socialstyrelsen uttalat i sitt yttrande över motionen var önskemålet att motverka aborter ett av skälen till mödrahjälpens tillkomst. På grund härav är det av vikt, att de blivande mödrarna komma i kontakt med barna-

vårdsnämnderna på ett så tidigt stadium som möjligt. Även av andra skäl är det betydelsefullt, att ingivandet av ansökan om mödrahjälp icke fördröjes. Betydelsen härav har bl. a. inskräpts genom den år 1940 i mödrahjälpsförordningen intagna bestämmelsen, att mödrahjälp skall, där det ske kan, sökas i god tid före den väntade nedkomsten. Socialstyrelsen anser, att en tendens till förbättring härvidlag numera kunnat förmärkas. Styrelsen har avstyrkt motionen av det skälet, att den av motionärerna förordade lagändringen torde komma att försvåra myndigheternas strävan att få ansökningarna ingivna i tid.

Enligt utskottets mening är det emellertid otvivelaktigt, att den nuvarande absoluta gränsen av sextio dagar efter barnsörden för ingivande av ansökan om mödrahjälp kan medföra ogynnsamma verkningar i sådana fall, då behov av hjälp uppkommit först efter utgången av nämnda tid. Det synes icke alltid vara förenat med rättvisa och billighet, att i dylika fall rätten till sådan mödrahjälp, som avser tiden efter sextiodagarsperiodens utgång, skall vara beroende av att ansökan ingivits före periodens utgång, vid vilken tid kanske icke något som helst behov av hjälp förelegat eller kunnat förutses. Den nuvarande ordningen kan medföra en ökning av mödrahjälpsärendenas antal därigenom att mödrarna för att icke förlora sin rätt ingiva ansökan före det sextio dagar förflutit från barnsörden även i sådana fall, där det är uppenbart, att något behov av hjälp icke föreligger vid denna ansökans ingivande.

Ehuru utskottet delar socialstyrelsens uppfattning, att det är av vikt att ansökningarna ingivas så tidigt som möjligt, anser utskottet likväl, att de nu berörda olägenheter, som gällande ordning medför, motivera en utredning av frågan, huruvida och i vilka fall ansökningar må kunna ingivas senare än sextio dagar efter nedkomsten. Möjligen kan förevarande problem lösas genom en befogenhet för socialstyrelsen att för varje särskilt fall under vissa förutsättningar medgiva dispens från förordningens stadgande om tiden för ansökans ingivande.

Motionen II: 198.

Denna motion utmynnar i en hemställan, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte göra framställning om sådan ändring i förordningen om mödrahjälp, att barnavårdsnämnd får rätt att uppdraga åt särskild delegation att till mödrahjälpsnämnd inkomma med förslag i anledning av ansökan om mödrahjälp.

Frågan om organisationen av mödrahjälpsverksamheten var föremål för meningsskiljaktigheter vid förordningens tillkomst. Befolkningsskillekommisionen föreslog, att beslut om mödrahjälp skulle meddelas av en central nämnd, kallad statens familje- och barnnämnd. För beredningen av ärendena skulle barnavårdsnämnderna anlitas.

Kommissionens förslag i denna del mötte åtskilliga erinringar. I nu förevarande sammanhang kan vara av intresse att nämna, att i några yttranden över förslaget uttalades, att barnavårdsnämnderna borde få uppdraga åt en särskild delegation eller ett utskott att handlägga mödrahjälsärenden. Genom en sådan anordning skulle, framhölls det, möjlighet beredas för en snabbare och smidigare handläggning.

Föredragande departementschefen, som förklarade sig icke helt kunna ansluta sig till kommissionens förslag i denna del, föreslog i kungl. propositionen nr 38 vid 1937 års riksdag att organisationen av mödrahjälsverksamheten skulle ordnas efter de principer, som sedermera kommo till uttryck i förordningen.

Andra lagutskottet biträdde i sitt utlåtande nr 38 i anledning av propositionen departementschefens förslag i denna del. Utskottet betonade, att detta ståndpunkttagande icke innebure, att frågan om mödrahjälsens organisation skulle undandragas en blivande utredning angående organisation av socialvården i dess helhet.

Ur socialstyrelsens ovannämnda *handbok rörande mödrahjälsverksamheten* må här återgivas följande (sid. 94):

Intet hinder föreligger, att en delegation av barnavårdsnämnden handlägger frågor rörande mödrahjälp. Ett dylikt förfarande är lämpligt, då ärendena därigenom kunna bli föremål för en mera sakkunnig beredning än eljest. Barnavårdsnämnden måste emellertid alltid å nästföljande sammanträde godkänna delegationens beslut, alltså även dess förslag i mödrahjälsärenden. Det är beklagligt med hänsyn till vikten av en skyndsam beredning av ärendena, att en dylik delegation icke är författningsenligt berättigad att innan barnavårdsnämnden godkänt delegationens förslag ingiva detsamma till mödrahjälsnämnden.

I *socialvårdskommitténs betänkande VI: utredning och förslag angående socialvårdens organisation m. m.* (statens offentl. utredn. 1942: 56) finnes upptaget bl. a. ett förslag till lag om socialnämnd m. m. Enligt 1 § i förslaget skall i varje kommun finnas en socialnämnd med uppgift att i enlighet med nämnda lag samt vad i lag eller författning eljest finnes stadgat ombesörja de angelägenheter inom kommunens socialvård, som äro att hänföra till förvaltning och verkställighet. I 4 § stadgas, att socialnämnd må uppdraga åt en eller flera inom nämnden valda delegationer att å nämndens vägnar vidtaga åtgärder av förberedande eller expeditionell natur, att till myndigheter avge yttranden i ärenden, vilka icke äro av principiell art eller som avse angelägenheter av allenast ringa ekonomisk betydelse för kommunen, att meddela hjälp i mindre omfattning eller att i annat avseende handhava viss nämndens angelägenhet av mindre vikt. Därjämte skall i varje kommun finnas en barnavårdsnämnd med uppgift att i enlighet med lagen samt vad i lag eller författning eljest finnes stadgat ombesörja de angelägenheter i avseende å kommunens barna- och ungdomsvård, vilka äro att hänföra till förvaltning och verkställighet, ävensom de angelägenheter i övrigt, som i lag eller för-

fattning angivas (6 §). Vad som i 4 § stadgas angående rätt för socialnämnd att tillsätta delegation för fullgörandet av vissa uppgifter skall äga motsvarande tillämpning med avseende å barnavårdsnämnd (9 §).

Utskottet.

Det ligger i sakens natur, att ärenden angående mödrahjälp böra erhålla en så skyndsam behandling som möjligt. I mödrahjälpsförordningen föreskrives i enlighet härmed, att barnavårdsnämnd snarast möjligt skall till mödrahjälpsnämnden avgiva yttrande över ansökan, eventuellt jämte förslag till hjälpåtgärder. Ehuru jämlikt stadgande i barnavårdslagen ordinarie sammanträden med barnavårdsnämnden böra hållas i mån av behov och på regelbundet återkommande tider, torde det emellertid särskilt i vidsträckta kommuner inträffa, att nämndens sammanträden icke hållas så ofta och så regelbundet som erfordras för att nyssnämnda bestämmelse i mödrahjälpsförordningen skall kunna tillämpas på ett effektivt sätt. Motionärerna hava framhållit, att nämnda olägenhet åtminstone delvis kan avhjälpas genom att en delegation av barnavårdsnämnden erhåller befogenhet att i dessa ärenden under vissa förutsättningar ingiva förslag till mödrahjälpsnämnden. Behovet och lämpligheten i övrigt av en lagändring i denna riktning har vitsordats av socialstyrelsen.

Ehuru av principiella skäl betänkligheter kunna resas mot att överlåta barnavårdsnämnds beslutanderätt till vissa av nämndens ledamöter, vill utskottet, som anser den av motionärerna föreslagna anordningen i vissa fall kunna medföra en snabbare handläggning av mödrahjälpsärenden, likväl förordna en utredning beträffande frågan, om och i vilken utsträckning särskild bland nämndens ledamöter utsedd delegation må erhålla befogenhet att i förevarande ärenden handla å nämndens vägnar.

Utskottets hemställan.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om en skyndsam utredning ävensom framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kan föranleda,

1) i anledning av motionen II: 35 beträffande frågan om höjning av mödrahjälpsens maximibelopp;

2) i anledning av motionen II: 197 beträffande frågan, huruvida ansökan om mödrahjälp i vissa fall må kunna ingivas senare än å sextionde dagen efter barnsörden; samt

3) i anledning av motionen II: 198 beträffande frågan i vad mån vidtagandet av de åtgärder, som enligt mödrahjälpsförordningen ankomma å barnavårdsnämnd, må kunna uppdragas åt särskild bland nämndens ledamöter utsedd delegation;

B. att motionen II:35, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet under A. anfört, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 maj 1943.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Linder**, *Forslund**, *Mannerskantz, Holstenson, Nils Elowsson**, *Carl Eric Ericsson** och *Holmbäck**;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herr *Olovson* i Västerås, fröken *Andersson*, herrar *Hallagård, Cruse*, fru *Johansson*, herr *Larsson* i Östersund och fru *Västberg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Stockholm den 15 mars 1943.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom beslut den 12 februari 1943 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttranden över tre inom andra kammaren väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp, nämligen *dels* nr 35 av fru Johansson m. fl., *dels* nr 197 av herr Witzell m. fl. *dels* ock nr 198, likaledes av herr Witzell m. fl.

Med anledning av motion nr 35 får socialstyrelsen anföra följande.

Socialstyrelsen vill vitsorda motionärernas uppgift, att kostnaderna för tandvård ofta utgöra en mycket betydande del av den beviljade mödrahjälpen. Under 1942 uppgick dessa utgifter till 22 % av hela det i mödrahjälp beviljade beloppet. Motsvarande siffra för sökandens utrustning var 30 och för kostförbättring 17. Tandvård förekom i 44 % av alla beviljade ansökningar och genomsnittskostnaden per fall var 89 kronor.

Socialstyrelsen vill emellertid meddela, att frågan om höjandet av mödrahjälpens maximibelopp är aktuell i samband med ett av medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t avgivet förslag rörande vissa resekostnader inom den förebyggande mödra- och barnvården. I utlåtande till Kungl. Maj:t över detta medicinalstyrelsens förslag har socialstyrelsen den 10 mars 1943 anfört bland annat i huvudsak följande.

»Mödrahjälpens maximibelopp har beviljats i relativt sett ganska begränsad utsträckning. Under andra halvåret år 1942 beviljades maximibelopp i nära 14 % av samtliga fall. Motsvarande siffra för första kvartalet 1942 var 12. Den relativa utsträckning, i vilken sålunda det högsta beloppet under andra halvåret 1942 beviljats, är emellertid mycket skiftande i olika län och utgjorde exempelvis i Norrköpings stad 31 % och i Jönköpings län 28 % men i Hälsingborg 0 %, i Hallands län nära 4 % samt på Gotland och i Skaraborgs län nära 5 %. Tyvärr kunna dessa betydande skiljaktigheter knappast förklaras annat än som beroende på skiljaktigheter ifråga om det fria bedömandet av behovet av hjälp, framförallt i avseende på den utsträckning, i vilken det beviljade beloppets storlek differentieras med hänsyn till skiftningarna i den sökandes situation i avseende på barnantal och andra omständigheter, vilka inverka på hjälpbehovets omfattning. Den starka anhopningen av arbetsuppgifter på styrelsens andra byrå och otillräckligheten av den personal, som styrelsen disponerar för skötandet av uppgiften som tillsyns- och besvärmyndighet för mödrahjälpen (utom byråchefen en amanuens jämte skrivhjälp) har tyvärr hittills gjort det omöjligt för styrelsen att slutföra de utredningar, som äro ägnade att närmare klarlägga de förhållanden, som leda till här berörda betydande skiljaktigheter mellan olika län. Styrelsen har därför ännu icke kunnat lämna de ytterligare anvisningar till nämnderna, som torde vara av behovet påkallade. Styrelsen har emellertid ett bestämt intryck av att såsom nyss nämnts mödrahjälpnämnderna — även om de kanske i fråga om bifall eller avslag å en ansökan verkställa en väl motiverad avvägning — när det sedan gäller beloppets storlek icke i den utsträckning, som varit lagstiftarens mening, använda de möjligheter, som gränsen 300 kronor

erbjuder, för att tillgodose det föreliggande behovet. Därest denna uppfattning är riktig, skulle sålunda den relativa utsträckning, i vilken 300 kronor beviljas, vid en med hänsyn till inkomster och barnantal mera likformig behandling av ärendena i alla län, sannolikt ha legat betydligt högre än 14 0/0.»

Styrelsen erinrade i detta sammanhang om att chefen för socialdepartementet i prop. nr 308 till 1942 års riksdag (sid. 20) anfört följande:

»Förut har jag avstyrkt en höjning av mödrahjälpens maximibelopp i samband med avskaffande av moderskapspenningen. Jag vill emellertid icke förneka, att enligt min åsikt den inträdda prispfördyringen i och för sig skulle kunna motivera en höjning av sagda maximibelopp. Med hänsyn därtill att för närvarande mödrahjälpen i allmänhet utgår med belopp avsevärt understigande maximibeloppet och att därför utrymme för höjning av understöden inom ramen av gällande bestämmelser finnes, vill jag dock icke nu framlägga förslag i sådan riktning. Jag räknar därvid med att mödrahjälpsnämnderna vid bestämmande av understödsbeloppen i de särskilda fallen skola taga vederbörlig hänsyn till den ökning i levnadskostnaderna, som ägt rum.»

Socialstyrelsen uttalade för sin del, att de sålunda i olika sammanhang berörda omständigheterna av styrelsen ansetts tala för en höjning av mödrahjälpens maximibelopp överhuvudtaget och att en sådan höjning nu icke längre borde uppskjutas.

Socialstyrelsen får såsom yttrande över den föreliggande motionen hänvisa till vad som sålunda anförts.

Beträffande motion nr 197 får socialstyrelsen anföra följande.

Styrelsen vill först erinra om att ett av skälen till mödrahjälpens tillkomst var dess syfte att motverka aborter. Av bland annat denna anledning är det av stor vikt, att de blivande mödrarna komma i förbindelse med barnavårdsnämnderna på ett mycket tidigt stadium av havandeskapet. Det är också synnerligen betydelsefullt, att mödrarna i god tid hänvisas till den förebyggande mödra- och barnavårdens organ samt att utredningarna och ärendenas handläggning kunna bli färdiga så tidigt, att hjälpen verkligen blir insatt vid den tidpunkt, då den gör den största nytta.

Socialstyrelsen har i sin handbok för mödrahjälpsverksamheten och på annat sätt, liksom även mödrahjälpsnämnderna, strävat att förmå såväl mödrarna som barnavårdsnämnderna att handla i enlighet med ovanstående riktlinjer.

En tydlig tendens till förbättring i detta avseende tycker man sig också kunna iakttaga, men särskilt på landsbygden synes det ännu på vissa håll anses fullt tillfredsställande, att ansökan inkommer omedelbart före sextiodagarsperiodens utgång. Försummelser av ansökningstiden bero tydligen många gånger på att mödrarna bibringats den uppfattningen, att någon brådska med ansökningen icke föreligger.

Socialstyrelsen anser, att en uppluckring av bestämmelsen i mödrahjälpsförordningen om den absoluta gränsen för ingivande av ansökan skulle försvåra myndigheternas strävan att få mödrahjälpsansökningarna ingivna i god tid före barnsörden samt äventyra resultatet av det redan nedlagda arbetet.

Med hänvisning till det anförda får socialstyrelsen avstyrka ifrågavarande motion.

Angående motion nr 198 får socialstyrelsen anföra följande.

I likhet med motionärerna anser styrelsen det önskvärt, att handläggningen av mödrahjälpsärendena hos barnavårdsnämnderna ytterligare påskyndas.

Socialstyrelsen får därför tillstyrka motionärernas förslag men vill ifrågasätta, huruvida icke en bestämmelse av denna art bör intagas i barnavårdslagen i stället för i mödrahjälpsförordningen.

KARL J. HÖJER.

A. BERGGREN.
